

SAK

Afghanistan

NYTT

EN TIDSKRIFT
FRÅN SVENSKA
AFGHANISTAN-
KOMMITTÉN
NR 3 2025

TEMA

Hemlig kamp
för rättigheter

NYHET

Kabul riskerar
få slut på vatten

VERKSAMHET

Möjlig nystart
i Afghanistan

Shukria Ahmadi,
barnmorska.

REPORTAGE | MÖDRAVÅRD

Stöd till barnmorskor räddar mammors liv

Afghanistan^{NYTT}

INNEHÅLL

Nr 3 2025

Viljan att dela med sig om vad som är möjligt var slående.

Kajsa Johansson,
generalsekreterare SAK

- 4 I KORTHET** Över 2000 döda i jordbävning, jakt på hemliga skönhetsalonger.
- 6 TEMA** Trots stora risker fortsätter arbetet för mänskliga rättigheter.
- 13 NYHET** Kabul riskerar att bli den första moderna storstaden utan vatten.
- 14 BILDEN** Skördetid i Mazar-e Sharif.
- 16 ANALYS** Män oroade över restriktioner mot kvinnor.
- 18 KULTUR** Nationalmuseet i Kabul rustas upp.

SAKs VERKSAMHET

- 19 KAJSA HAR ORDET** Försiktigt hopp om ett första steg mot ökad närvaro efter resan till Afghanistan.
- 20 SAK I KORTHET** Möjlig nystart i Afghanistan, SAK stödjer barnmorskekliner.
- 22 REPORTAGE** Mentorerna ger kunskap som räddar liv på mödrar och barn.
- 24 ENGAGEMANG** Tävlings samlar in pengar till barnmorskor, Abdurrahman lockades av en välkomnande lokalförening.

SAK Svenska Afghanistankommittén

AFGHANISTAN-NYTT är en medlemstidning som ges ut av Svenska Afghanistankommittén fyra gånger per år. Den innehåller ett tema med fokus på situationen i Afghanistan, reportage från utvecklingsarbetet samt information om ideellt engagemang i Sverige.

ANSVARIG UTGIVARE | Anders Rosén
REDAKTÖR | Eva Kellström Froste
FORMGIVNING | Serpentin Media
ISSN | 0280-7041
TRYCK | Ljungbergs tryckeri, Klippan
UPPLAGA | 5 500 ex
PRESSLAGD | 26 september 2025

OMSLAG | Shukria Ahmadi är en av barnmorskorna som får stöd av en mentor.
Foto: Sammar Gul Samsoor

KONTAKT | Svenska Afghanistankommittén
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40, info@sak.se, www.sak.se

Drömmen om att gå på kafé

Tänk att en dag kunna gå ut och äta glass. Tänk att en dag få möta sina vänner på ett kafé och dricka te. Där "Madina" bor är det inte möjligt. Hon har inte kunnat träffa sina vänner utanför hemmet på flera år. När hon delar sina drömmar om att en dag ha full tillgång till mänskliga rättigheter är det sådana scener hon målar upp: att själv bestämma vad som är hijab, att kunna gå ut utan mahram (manlig släkting).

För de drömmarnas skull jobbar hon i hemlighet för att dokumentera hur situationen ser ut för kvinnor i Afghanistan. Madina är journalist och skriver under pseudonym för tidningen *Zan Times*. På så sätt kan hon göra en insats och känna meningsfullhet i en svår tid.

ATT ÖPPET JOBBA för människors, och inte minst kvinnors, rättigheter är farligt. Men det finns andra sätt att arbeta för mänskliga rättigheter.

Kvinnorna som arbetar för *Zan Times* dokumenterar brott mot mänskliga rättigheter. Idella organisationer stärker kvinnors rättigheter och möjlighet till försörjning, men de använder medvetet andra ord för att deras arbete ska accepteras av talibanstyret.

Talibanernas restriktioner är inte det enda som hindrar arbetet för mänskliga rättigheter. Omvärldens indragna finansiering är också ett problem. Det kanske inte står "arbete för jäm-

ställdhet" på projektbeskrivningen, men i praktiken hade de bokbussar och utbildning via radio som till exempel "Sanaullah" arbetade med det syftet. Projektet avslutades när finansiering från FN-organ och USAID upphörde.

DE GODA NYHETERNA är ändå att det finns möjligheter, och att det finns människor som vågar kämpa för allas rättigheter. Både män och kvinnor.

För i ett samhälle där kvinnor inte får bestämma över sina egna liv behövs inte bara kämpande kvinnor, utan också män som vill ha en förändring. Och de finns; på yrkespositioner men även som vanliga fäder. Mia Khan hade aldrig fått gå i skolan, men varje dag skjutsade han sina döttrar till skolan med en dröm att de skulle bli läkare. Det var Madinas pappa som uppmuntrade henne att söka jobb på *Zan Times*.

Fäderna som intervjuats av Afghanistan Analysts Network lider för att deras döttrar inte får gå i skolan, och oroas över hur det kommer att påverka inte bara flickornas framtid, utan Afghanistans.

En dag ska Madina kunna gå ut och äta glass med sina vänner. Det ska hon se till. Och vi. ●

Eva Kellström Froste

Eva Kellström Froste
Redaktör Afghanistan-nytt

” De goda nyheterna är att det finns möjligheter.

FOTO: MALIN HOELSTAD

FOTO: SAYED OUDRATULLAH ATTAYE

Vattenledningar – en långsiktig investering. Barn i byn Quduq Sar Rustaq med vatten från SAKs största vattenledningsprojekt.

Sverige avslutar utvecklingsbistånd

I JULI KOM beskedet att regeringen avvecklar Sveriges utvecklingsbistånd till Afghanistan. Samtidigt säger biståndsminister Benjamin Dousa att kvinnors och flickors situation där fortsatt är en viktig fråga, och att det humanitära biståndet – akut stöd vid nödsituationer – kommer att fortsätta.

Men humanitärt bistånd kan inte ge människor försörjning, utbildning eller infrastruktur. Det långsiktiga utvecklingsbiståndet har gjort det möjligt för SAK att ge hundratusentals barn skolgång, utbilda mer än 400 barnmorskor, bygga vattenledningar och förse tiotusentals personer med

ortopediska hjälpmedel.

Sedan 2024 har SAK ingen Sidafinansiering och sommarens besked innebär att det förnyade stöd vi ansökt om uteblir. Det blir nu än svårare för SAK och andra att få finansiering i ett läge då flera länder minskar sitt bistånd.

CAJSA WIKSTRÖM
POLICYRÅDGIVARE SAK

AKTUELLT I AFGHANISTAN

En kvinna gräver bland det som finns kvar av ett hus efter jordbävningen i byn Mazar Dara i provinsen Kunar.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP/TT

Ryssland har erkänt talibanstyret

I juli erkände Ryssland talibanstyret och blev därmed först i världen att göra det. Tillkännagivandet kom efter ett möte mellan styrets utrikesminister Amir Khan Muttaqi och Rysslands ambassadör i landet, Dmitrij Zhirnov.

”Detta modiga beslut kommer att vara ett exempel för andra. . . Nu när processen för erkännandet har inletts var Ryssland före alla andra”, säger Muttaqi i en video från mötet som publicerades i sociala medier.

Bredband stängt i tolv provinser

Talibanstyret började i september stänga ner allt bredband i flera provinser med start i Balkh, efter en order från den högste ledaren Hibatullah Akhundzada. Orsaken till åtgärden uppges vara att förhindra ”omoraliska aktiviteter”. Mobildata kunde än så länge användas.

Nedstängningen får omfattande konsekvenser, bland annat för näringsliv och kvinnors och flickors möjlighet att utbilda sig online.

Över 2 200 dödade i jordbävning

En serie jordbävningar i sydöstra Afghanistan beräknas ha dödat över 2 200 och skadat över 3 600.

Mer än 6 700 hem ska ha förstörts. De drabbade områdena är mycket svårtillgängliga, även under normala omständigheter, och det har varit en utmaning för hjälpinsatserna att nå fram till byar och bosättningar.

Ett första kraftigt skalv med epicentrum 27 kilometer från staden Jalalabad inträffade den 31 augusti och följdes av flera mindre kraftiga och ett par kraftiga skalv. De hårdast drabbade provinserna är Nangarhar och Kunar. FN beräknar att en halv miljon

människor har påverkats av jordbävningarna, varav hälften barn.

Den första jordbävningen hade en magnitud på 6,0, och är en av de dödligaste i Afghanistan i modern tid.

– Byarna är uppbyggda så att husen ligger som i en trappa. Det innebär att de faller över varandra, vilket förklarar det stora dödstalet, sade Salam Al-Jabani, talesperson för FN:s barnrättsorganisation Unicef i Kabul, till Radio Free Europe.

Afghanistan drabbas ofta av jordbävningar. Den senaste var i Herat 2023. FN beräknade att antalet döda den gången var omkring 1 500. ●

NICLAS ERICSSON

I KORTHET

Attacker mot talibaner

KONFLIKT Väpnade motståndsgrepp genomförde minst 72 attacker mot talibanstyrets styrkor under februari–april, visar en rapport som Unama, FN:s insats i Afghanistan, släppte i somras. National Resistance Front tog på sig 56 attacker, Afghanistan Freedom Front 16. De två grupperna hör tillsammans med Afghanistan Freedom Movement till de huvudsakliga grupperna som med ojämna mellanrum utfört attacker mot talibanstyret.

Ny bokmarknad

KULTUR Kulturministeriet har öppnat en permanent bokmarknad i samarbete med Kabul stad. Det gjordes som ett svar på den oro som bokutgivare uttryckt över att bokstånd i området Joy-e-Shir förstörts.

Ny ambassadör

DIPLOMATI Efter fyra år har Afghanistan återigen en ambassad i Turkiet. I somras uppgraderades de diplomatiska relationerna när talibanstyrets representant Saneullah Farahmand mottogs som ambassadör i Ankara.

Rekordvärme

KLIMAT I juni drabbades Afghanistan av rekordhöga temperaturer på över 40 grader i flera provinser. I Farah och Helmand uppmättes 46 grader. Skolor stängde på grund av hettan.

Polio sprids

HÄLSA WHO uttryckte i juli oro över pågående spridning av polio i södra Afghanistan. Världshälsoorganisationen varnar för att regionen fortsät-

Detalj ur målning av Behzād (ca 1480).

FOTO: CC

”Den här konsten kräver noggrannhet och tar mycket tid, men när jag arbetar med miniaturer och dekorationer känner jag mig aldrig trött.

FARSILA NOORZAI, en av de kvinnliga studenter som lär sig bevara och utveckla den historiska konsten att måla miniaturer och dekorationer i Herat.

ter att vara ett problemområde när det gäller virusets spridning, vilket hotar målen om att utrota polio globalt.

Tåglinje till Iran

INFRASTRUKTUR För första gången går passagerartåg mellan Mashhad i Iran och Herat i Afghanistan. Jabbarali Zakeri, biträdande transportminister i Iran, uppges att tåglinjen är en del i en strategi att utöka järnvägskommunikationer över gränserna.

Instabila relationer

DIPLOMATI Relationerna mellan Afghanistan och Pakistan är fortsatt instabila, trots att de i början av juni återställdes på ambassadnivå. Pakistan anklagar talibanerna för att tillåta stridande pakistanska talibaner att

“Ett test av vår kollektiva mänsklighet”

Över 2,1 miljoner afghaner har återvänt, frivilligt och ofrivilligt, till Afghanistan hittills i år, rapporterar UNHCR. 1,6 miljoner har tvingats lämna Iran och Pakistan. UNHCR:s talesperson Babar Baloch uppmanar Pakistan att stoppa de påtvingade utvisningarna av afghaner som vistas legalt i landet. Unamas chef Roza Otunbayeva uppmanar omvärlden att stötta Afghanistan.

– Det är ett test av vår kollektiva mänsklighet. Afghanistan, som redan brottas med torka och en kronisk humanitär kris, kan inte absorbera denna chock ensamt.

Kvinnor och barn står inför de största riskerna, uppger FN.

Afghaner som återvänt från Iran, nästan helt tomhända. FOTO: MAISAM SHAFIEY/NRC

En liten skönhetsalong i Ghazni, ett sätt att försörja sig och samtidigt en plats för samvaro. FOTO: MUNISA RASHID

Hemliga skönhetsalonger ska stoppas och stängas ner

Talibanstyret har utfärdat en order för att stänga ner de skönhetsalonger som fortsatt sin verksamhet i hemlighet. Deras kvinnliga ägare hotas att gripas om de inte hörsammar ordern. Byledare i hela landet beordras att söka reda på skönhetsalonger och rapportera dem till moralpolisen.

Officiellt stängdes alla skönhetsalonger i augusti 2023, efter att ha förbjudits av talibanstyret. Det drabbade 12 000 salonger med över 50 000 kvinnliga anställda. Trots förbudet har skönhetsalonger fortsatt sin verksamhet i hemlighet över hela landet. För många är det den enda möjligheten till försörjning.

FN-anställda kvinnor portas

Säkerhetsstyrkor stoppar afghansk kvinnlig FN-personal från att komma in på sina arbetsplatser i Kabul, Herat och Mazar-e Sharif. FN har också fått rapporter om att säkerhetsstyrkor har hindrat kvinnlig personal från fältresor, bland annat till områdena utsatta för jordbävningarna och där återvändande flyktingar får stöd. På grund av restriktionerna stoppade UNHCR tillfälligt utdelning av konanter och annat stöd.

92%

av afghanerna anser att det är viktigt att flickor får fortsätta gå i skolan efter årskurs sex, visar en undersökning från UN Women.

FOTO: ANNA EK

operera från Afghanistan. I juni dödades minst 13 pakistanska soldater i en självmordsattack.

Stärkt samarbete

EKONOMI Afghanistan och Kirgizistan har stärkt sina bilaterala ekonomiska relationer genom ett samarbetsavtal och en detaljerad planering för hur samarbetet ska se ut mellan ländernas ministerier för industri, handel och ekonomi.

God melonskörd

JORDBRUK Melonskörden har ökat med 15 procent i provinsen Baghlan, uppger den lokala jordbruksmyndigheten. Orsaken, enligt den, är förbättrat utsäde, moderniserade odlingsmetoder och stöd från jordbruksexperter.

Blir fler.

Internationella brottmålsdomstolen i Haag.

FOTO: CC

Vaccin och vitamin

HÄLSA I somras drog Afghanistan Polio-Free Organization i gång en kampanj för att vaccinera barn under fem år mot polio. Tillsammans med vaccinet kommer barnen också att få vitamin A, för att stärka immunförsvaret och förbättra barnens hälsa.

Katastrofer ökar

KLIMAT Afghanistan har drabbats av en ökning av klimatrelaterade katastrofer under årets första tre månader, uppger International Organization for Migration. Extremt väder har förstört liv, försörjning och infrastruktur för närmare fem miljoner människor.

Order gripa ledare

RÄTTVISA Den internationella brottmålsdomstolen ICC har utfärdat arresteringsorder mot talibanernas högste ledare Haibatullah Akhundzada och chefsdomare Abdul Hakim Haqqani, misstänkta för brott mot mänskligheten genom förföljelse på grund av kön.

Satsar på mjöl

LIVSMEDEL Afghanistans produktion av vetemjöl motsvarar 60 procent av behovet i landet. Omkring 6 miljoner ton mjöl konsumeras varje år. 3,5 miljoner ton produceras i Afghanistan. Enligt de facto-styret pågår en satsning på att stimulera inhemsk produktion.

Produktionen av mjöl ska öka.

FÄRLIG KAMP FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Ett år efter maktövertagandet protesterade kvinnor fortfarande öppet på gatorna, här i Kabul, med slagorden "Bröd, arbete, frihet".

FOTO-WAKIL KOHSAR, AFP/TT

Talibanernas maktövertagande för fyra år sedan fick stora konsekvenser för arbetet med mänskliga rättigheter. I början syntes några modiga demonstranter på gatorna. Nu har öppna gatuprotester tystats. Men trots stora risker finns det fortfarande aktivister som gör motstånd, genom anpassning och kreativitet.

TEXT **GÖRREL ESPELUND**, FRILANSJOURNALIST
ILLUSTRATION **JOSEFIN HEROLF**

samhällen där befolkningen lever under förtryck kommer det alltid att finnas aktivister. Så summerar Rachel Reid, människorättsexpert och analytiker vid Afghanistan Analyst Network (AAN), läget för civilsamhället i Afghanistan. I en rapport som AAN publicerade i somras,

Manoeuvring through the cracks: The Afghan human rights movement under the Islamic Emirate, har Rachel Reid intervjuat människorättsaktivister som, trots det hårda förtrycket, hittar sprickor i talibanernas nät av dekret och restriktioner.

– De första veckorna efter talibanernas maktövertagande såg vi protestaktioner

Rachel Reid.

på gatorna som samlade kvinnor från alla delar av samhället. De visade stort mod och stor beslutsamhet, säger Rachel Reid.

Demonstrationer uppstod i Kabul bara ett par dagar efter att den tidigare regeringen flytt och talibanerna tagit makten. Kvinnor gick ut på gatorna och krävde lika rättigheter. Protester förekom även på andra håll i landet. Talibanerna svarade med våld. Trots det fortsatte protesterna. Kvinnor blev trakasserade och slag-

na. Många greps. Det förekom tortyr och dödshot.

Slagorden *nan, kar, azadi* (bröd, arbete, frihet) – som även spreds via en låt som afghanska popartisten Elaha Soroor, spelade in – blev något av en symbol för motståndet. Protesterna, om än i mindre skala, fortsatte i drygt ett år men konsekvenserna blev till slut för stora och aktivisterna gick under jorden, eller flydde landet.

RACHEL REID BESKRIVER den första tidens demonstrationer som frukten av människorättsrörelsens arbete under 2001–2021.

– Det finns de som hävdar att mänskliga rättigheter är något som prackats på afghanerna av folk utifrån, men det här kom inifrån. Det var spontant och det var äkta. Dessa kvinnor var beredda att riskera sina liv för att stå upp för sina rättigheter, säger Rachel Reid.

En av de människorättsjurister som är intervjuade i rapporten *Manoeuvring through the cracks* sammanfattar motståndet så här: ”Det var tydligt att talibanrörelsen var densamma, men Afghanistan hade förändrats. Detta var utbildade kvinnor som organiserade sig och stod upp för sina rättigheter.”

Protester sker fortfarande och ”bröd, ar-

” Det finns de som hävdar att mänskliga rättigheter är något som prackats på afghanerna av folk utifrån, men det här kom inifrån. **Rachel Reid**

bete, frihet” lever kvar – men gatuprotesterna är borta och i dag är det i princip omöjligt att öppet arbeta för att stärka och försvara människors fri- och rättigheter i Afghanistan. I sin rapport har Rachel Reid intervjuat aktivister som visar att det trots allt, genom anpassning och kreativitet, går att göra motstånd.

– Det finns underjordiska motståndsrörelser, precis som det fanns förra gången talibanerna hade makten, säger hon.

Många av initiativen försöker hitta olika sätt att ge flickor utbildning, men också att ge pojkar ett alternativ till den begränsade undervisning som erbjuds i talibanernas madrassa. Några kvinnliga aktivister sprayar sina protester på huvudstadens väggar. Andra protesterar digitalt. I följd utfärdade talibanerna ett dekret som förbjöd kvinnor att tala högt och sjunga på allmän plats. Då postade anonyma kvinnor videor på sociala medier där de sjöng bakom ansiktsslöjor.

MEN DET FINNS också andra sätt att göra motstånd. Aktivister inne i landet balanserar på gränsen för vad talibanerna tillåter.

– Jag kan inte nämna specifika detaljer, för det skulle äventyra verksamheter inne i Afghanistan. Men generellt kan jag säga att partnerskap med privata sektorn är ett sätt att arbeta, säger Rachel Reid.

De facto-styret är väldigt misstänksamt

mot icke-statliga organisationer, men är inte lika skeptiskt inställt till den privata sektorn. Samma slutsats drar en bedömare, som inte vill framträda med namn för att skydda sig själv, sitt arbete och människor som befinner sig inne i Afghanistan. Det finns flera exempel på civila organisationer som har kunnat fortsätta sin verksamhet sedan de omregistrerat sig som företag, och därmed inte längre lyder under samma strikta restriktioner.

AKTIVISTERN I LANDET är lösningsorienterade, pragmatiska och kreativa, summerar den anonyma källan. Trots enorma risker för sig själva och sina familjer, visar de prov på olika vägar att kringgå talibanernas järnhårda lagar.

– Det finns fortfarande utrymme för att, på lokal eller regional nivå, föra informella förhandlingar om de utrymmen i samhället som officiellt är stängda för kvinnor.

Vissa inom talibanrörelsen väljer att blunda, säger källan.

Det finns många strategier. En är att låta en manlig medarbetare företräda en organisation officiellt, även om det är en kvinna som leder den. En annan är att skriva om verksamhetens programförklaring för att städa undan ord som ”mänskliga rättigheter” och i stället använda ”familjevårdningar” eller ”barns rättigheter”.

Det finns även grupper som arbetar med traditionella och religiösa ledare som mellanhänder.

UNDER ÅREN 2001–2021 stärktes civilsamhället och människorättsrörelsen, men dess historia går längre tillbaka. Rapporten *Manoeuvring through the cracks* lyfter även fram pionjärens arbete. Det var människorättsarbetet som bidrog till det civila samhällets framväxt under 1970- och 80-talen medan utvecklingsorganisationer kom lite senare, på 1990-talet.

”Omfattningen av grymheterna under de första två decennierna av konflikten i Afghanistan, inklusive tiotusentals försvinnanden, godtyckliga arresteringar, avrättningar och användning av tortyr, inspirerade en generation av människorättsförfvarare, varav många själva var offer för kriget”, skriver Rachel Reid.

En av de första rättighetsbaserade organisationerna var Rawa (Revolutionary Association of the Women of Afghanistan) som grundades 1977 av Meena Keshwar

Meena Keshwar Kamal.

Kamal.

– Meena inspirerade många i människorättsrörelsen och det var många som jag träffade på 00-talet som hade varit unga aktivister i Rawa. Under det första talibanstyret var det folk från Rawa som smugglade ut videor på kvinnor som stenades till döds. Rawa var en av de modigaste grupperna i landet, säger Rachel Reid.

MEENA KESHWAR KAMAL mördades 1987 men flera andra pionjärer följde. En av de kvinnor som först fångades av det afghanska kommunistpartiet 1978 och sedan utvisades som persona non grata var Mahbouba Seraj. Efter 26 år i exil i USA återvände hon till Afghanistan 2003. Hon blev en ledande kvinnorrättsaktivist och en stark röst för barns och kvinnors rättigheter. I dag är hon en av få aktivister som är kvar i Kabul och öppet låter sig intervjuas om sitt arbete. *Afghanistan-Nytt* när hen-

Mahbouba Seraj talar i FN om kvinnors situation i Afghanistan. FOTO: ESKINDER DEBEBE/FN

»»» na på dagen fyra år efter talibanernas maktövertagande.

– Ingen reagerade som jag föreställt mig. Det gäller alla: det internationella samfundet, den dåvarande regeringen och det afghanska folket. Inte ens talibanerna. Det var kaos. Så det fanns två val. Antingen fick jag bli en del av kaoset, eller så fick jag behålla lugnet och stanna. Jag bestämde mig för att stanna, oavsett vad som händer, säger Mahbouba Seraj på telefon.

Sedan tog vardagen vid. Alldeles i början fanns fortfarande vissa öppningar och det var möjligt att tala med talibanerna. Men utvecklingen vände och väldigt många blev rädda, berättar Mahbouba Seraj. Trots allt som hände fortsatte hon sitt arbete för kvinnors rättigheter och driver i dag Afghan Women Skills Development Centre.

– Vi är den enda organisation som fortsatt har ett skyddat boende för kvinnor och barn. Innan talibanerna återtog makten hade vi 37 skyddade boenden runt om i landet, nu finns bara boendet i Kabul kvar, säger hon.

HON VET INTE varför talibanerna tillåter verksamheten att fortsätta, men säger att hon lämnar det i Allahs händer.

– Vi hotas hela tiden av nedstängning men mitt liv handlar om att vilja skydda Afghanistans kvinnor. De [talibanerna]

kan inte mer än döda mig, men så länge jag har en röst, kommer jag att skrika högt, säger hon.

MAN SKA INTE glömma, påminner hon, att alla talibaner inte är desamma. Allt kan hända i ett land som inte har en regering, som inte har någon lag och där ingen kan ställas till svars för någonting, resonerar Mahbouba Seraj.

– Det civila samhället, så som det var, har utplånats. Ibland känns det som att jag är den enda som är kvar. I diasporan finns ett annat civilt samhälle. Problemet är att de inte kan enas och agera gemensamt. Men om de skulle enas och tala med en röst är det viktigt att de tar med oss, så att vi som lever inne i Afghanistan blir hörda.

Visst kan man kritisera delar av civilsamhället i diasporan för att vara självcentrerade, men så var det även i Afghanistan tidigare, menar Mahbouba Seraj.

– Kvinnor måste enas och använda sin gemensamma röst för att förbättra livsvillkoren för alla systrar i hela världen. I Afghanistan ser jag inte mycket som ger hopp om en bättre framtid, men jag kan inte ge upp för då där jag. Och det går inte. Jag ber de runt omkring mig att inte ge upp hoppet för inget varar för evigt och något nytt kommer att komma efter det här, säger Mahbouba Seraj. ●

Journalister

Zan Times dokumenterar situationen för kvinnor i Afghanistan, med team både inne i och utanför landet.

– Vi afghanska journalister har en roll att spela. Det är att göra det möjligt för kvinnliga journalister att fortsätta arbeta, och att dokumentera de brott mot mänskliga rättigheter som begås i Afghanistan, säger Zahra Nader, chefredaktör och grundare av Zan Times.

Ett år efter maktövertagandet startade hon *Zan Times* tillsammans med andra volontärer i exil och med sina egna besparingar. Hon bor för närvarande i Kanada.

– Vi visste från historien vilka talibanerna är. Och det vi vet är att talibaner vill tysta sanningen, de vill tysta kvinnor och de vill göra det omöjligt för kvinnliga journalister att arbeta. Det är väldigt svårt för manliga journalister att intervjua kvinnor. Vi behöver kvinnliga journalister som kan höra kvinnornas historier och berätta hur deras rättigheter kränks, berättar Zahra Nader.

Zahra Nader.

Kvinnorna som arbetar inne i Afghanistan gör det under pseudonym och i hemlighet, och de finns ute i provinserna. I Kabul är möjligheterna för kvinnor att arbeta öppet som journalister bättre.

MADINA, SOM egentligen heter något annat, är en av *Zan Times* reportrar i Afghanistan. Hon riskerar både sin egen och sin familjs säkerhet men hon har familjens stöd och för egen del tycker hon att det är värt det.

– Jag ser sorgen i kvinnornas ögon, de vågar berätta sådant för mig om sina känslor och sina liv som de inte berättat för någon annan, med hopp om att deras berättelser och deras röst kan vara viktiga för andra kvinnor. Det ger mig energi och mod att fortsätta.

När hon ska gå ut måste hon ha sällskap av en mahram, en manlig släkting. Hennes far följer med henne. På grund av mahram-kravet är hon den enda i familjen som kan arbeta. En av hennes senaste artiklar handlade om hur kravet på mahram hindrar kvinnor att arbeta. Hon intervjuade bland annat en kvinna med

söker sanningen i hemlighet

Redaktionsmöte i Kanada. Från vänster Kreshma Fakhri, HR-ansvarig, Zahra Nader och Freshta Ghani, Zan Times redaktör för multimedia.

FOTO: ELAINE CROMIE

funktionsnedsättning som skilt sig och nu inte kunde försörja sina barn.

– Kvinnorna jag träffar har förlorat sitt hopp, de är i djup depression. Jag vill kunna ge dem lite hopp och jag hoppas att våra ansträngningar en dag kommer att leda till att vi har tillgång till våra mänskliga rättigheter.

Hon riskerar varje gång att åka fast. Hon berättar om en gång då hon intervjuade en kvinna som sålde näsdukar och barnkläder. Några poliser kom fram till dem och undrade vad de gjorde. Kvinnan som intervjuades blev så rädd att hennes händer skakade. Madina gömde telefonen i sina kläder, och poliserna gick sin väg,

IBLAND ÄR DET de lokala journalisterna som fångar upp en nyhet och gräver vidare, ibland är det teamet i exil som ber de lokala journalisterna att undersöka en nyhet, eller så vill redaktionen ge en bredare bild av ett ämne. Ett exempel på det

” Kvinnorna vågar berätta sådant för mig om sina känslor och sina liv som de inte berättat för någon annan.

Madina

senare är en story om situationen för kvinnor med funktionsnedsättning, där de blett journalister i flera provinser att rapportera vilken typ av stöd som kvinnorna får.

Eftersom de lokala journalisterna jobbar i hemlighet kan de inte göra intervjuer med till exempel företrädare för myndigheter och talibanstyret. De intervjuerna gör teamet i exil. *Zan Times* har sällan dagsaktuella nyheter, eftersom de lägger mycket tid och kraft på att faktakolla och verifiera – och på att bygga upp ömsesidigt förtroende med sina källor.

Till exempel ville de rapportera om

det ökande antalet självmord bland unga kvinnor. Det krävde lång tid att bygga upp kontakter och förtroende med sjukvårdspersonal på kliniker i flera provinser. De måste kunna lita på att källorna inte rapporterar dem till myndigheterna, och källorna måste kunna lita på att reportrarna inte i själva verket arbetar för talibanerna.

ZAN TIMES (zan betyder kvinna på dari) finns på engelska och dari. Målgrupperna finns både inne i och utanför Afghanistan.

– Vi har skapat en plattform där kvinnorna i Afghanistan kan tala för sig själva och berätta om sitt trauma. Ibland är det enda du kan göra för en människa att lyssna på henne. I en situation där de inte har någon makt, och det begås brott mot deras rättigheter, ser vi oss som vittnen till deras smärta och deras lidande, och vi kan dokumentera det, säger Zahra Nader. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

”Vi sår frön för förändring”

Habitullah och Kamal fortsätter jobba för de mänskliga rättigheterna, men de gör det genom verksamhet som talibanerna godkänner.

Habitullah och Kamal deltar i ett digitalt möte tillsammans med Fatimah och Sanaullah. De fyra arbetar eller har arbetat med mänskliga rättigheter, framför allt kvinnors, men två av dem kan av olika skäl inte göra det längre. De berättar öpenhjärtigt om sin verksamhet och hur de kringgår restriktionerna, men de vågar inte göra det med sina riktiga namn. Rädslan för repressalier är stor.

De lever i olika delar av Afghanistan men inte i Kabul.

Förr kunde Habitullah och hans organisation arbeta öppet med grupper av män och kvinnor tillsammans för att öka kunskap om deras rättigheter. Nu är det inte längre möjligt.

– Vi försöker ändå arbeta för att det ska bli en positiv förändring i samhället, särskilt för kvinnor. Vi gör det i hemlighet.

Hans organisation arbetar för att kvinnor ska få rätt till utbildning, de gör det genom hemundervisning för personer med funktionsnedsättning och med yrkesutbildning. Han verkar fortfarande för att öka medvetenhet om rättigheter.

– Men vi byter ut orden. Om vi vill prata om kvinnors rättigheter, eller mänskliga rättigheter generellt, säger vi att vi talar om familjens rättigheter eller stöd till fattiga.

– När det är begränsningar bör vi bekämpa dem. Det är utmanande. Ibland riskerar vi att bli fängslade. Vi arbetar för det som är våra rättigheter, men det går emot talibanernas lagar.

HAN ARBETAR bland annat med byäldste och byråd, med målet att alla ska respektera varandras rättigheter. Det är svårare än när de kunde tala öppet om frågorna, men även när arbetet sker lite under radarn, är det möjligt med små framsteg.

Sanaullah har även han jobbat för att stärka rättigheter på de sätt som är accepterade, och lite i hemlighet. Hans organisation har jobbat med utbildningsprogram på radion och mobila bibliotek, med vars hjälp kvinnor kunde samlas informellt och få utbildning, och med ett program där kvinnor från 102 familjer fick stöd för att

anlägga köksträdgårdar. Orsaken till att han inte längre kan arbeta är bristande finansiering.

Fatimah är arbetslös. Hon arbetade tidigare med

kvinnors rättigheter på det nu nedlagda kvinnoministeriet. Hon bor i en provins som hon beskriver som väldigt fattig och bortglömd.

– Jag lever inte, jag överlever. Jag har noll rättigheter. Jag får inte arbeta, studera, gå ut. Under republiken hade jag inte tillgång till precis alla mina rättigheter, men jag kunde åtminstone höja min röst.

KAMAL LEDER en afghansk humanitär civilsamhällesorganisation. Den arbetar med humanitära insatser – och genom dem med att stötta mänskliga rättigheter och öka kunskapen om dem.

Han fokuserar framför allt på kvinnors, flickors och barns rättigheter. Arbetet inkluderar bland annat utbildning, sjukvård

och skydd mot våld. Arbetet görs försiktigt och indirekt.

– I praktiken innebär det att känsliga aktiviteter genomförs inom ramen för andra program. Till exempel drev jag 2023 ett projekt tillsammans med UNDP som officiellt handlade om yrkesträning, men samtidigt som kvinnorna lärde sig yrket lärde vi också ut kunskap om mänskliga rättigheter. Med denna kreativa metod kan vi nå våra huvudsakliga mål utan att riskera att bli förbjudna, berättar Kamal.

TROTS RESTRIKTIONERNA har de kunnat uppnå meningsfulla resultat, berättar han.

– Kvinnor som yrkesutbildats har samtidigt blivit medvetna om sina rättigheter, civilsamhällesorganisationer har stärkt sin kapacitet, kvinnors röster har, om än indirekt, tagits upp i dialoger lokalt, vilket är ett litet men effektivt steg för motståndskraft.

Kamal är rädd, för att bli arresterad och straffad. Men han vill inte ge upp.

– Jag har sett kvinnor, barn och utsatta familjer som har berövats sina rättigheter. Jag känner ett moraliskt och yrkesmässigt ansvar att stödja dem. Det inger också hopp, för även i de mörkaste stunder kan små aktiviteter rädda liv och så frön för förändring i framtiden, säger han. ●

TEXT: EVA KELLSTRÖM FROSTE
ILLUSTRATION: JOSEFIN HEROLF

Kabul kan bli den första moderna staden utan vatten

Kabul riskerar att bli den första moderna staden att ha tömt alla sina vattenreserver. Enligt beräkningar från Unicef kan grundvattnet ha sinat helt 2030.

De omkring sex miljoner människorna i Kabul står inför ett existentiellt hot inom kort om inget görs, varnar den internationella ideella organisationen Mercy Corps, som uppmärksammar det akuta läget i en analys, och uppmanar omvärlden att agera.

Kabuls grundvattennivåer har stört dykt 25–30 meter under de senaste tio åren, med en utvinning som överstiger den naturliga påfyllnaden med 44 miljoner kubikmeter årligen.

UNICEFS BERÄKNINGAR visar att nästan hälften av Kabuls borrhål för vatten, Kabulbornas främsta källa till dricksvatten, redan är uttorkade. Över 120 000 oreglerade brunnar, samt hundratals fabriker och växthus, tömmer Kabuls tre huvudsakliga grundvattenmagasin i en takt som nästan är dubbelt så hög som de kan fyllas på naturligt.

Dessutom är 80 procent av Kabuls grundvatten förorenat av avloppsvatten, gifter och med farligt höga nivåer av kemikalier som arsenik och nitrat.

Klimatförändringarna har kraftigt förvärrat krisen. Nederbörden har minskat betydligt, bland annat i vitala avrinningsområden som fyller på Kabuls grundvatten. Snö och smältvatten från Hindu Kushs glaciärer, den huvudsakliga källan till att fylla på Kabuls grundvatten, har minskat kraftigt. Mellan oktober 2023 och januari 2024 motsvarade nederbörden i Afghanistan 40–60 procent av den genomsnittliga nederbörden under vintersäsongen jämfört med tidigare år.

MERCY CORPS rapport lyfter flera orsaker till den accelererande vattenkrisen. Både före och efter maktskiftet 2021 har de afghanska regeringarna misslyckats med att bygga upp en fungerande infrastruktur. Trots 20 år med bistånd är Kabuls vatteninfrastruktur ”bedrövligt underutrustad”. Decennier av oreglerad vattenborrning har lett till överutnyttjande och förorening av Kabuls grundvatten, samtidigt som vik-

Barn i Kabul hämtar vatten vid en kommunal kran som är kopplad till en 300 meter djup brunn.

FOTO: SAIFURAHMAN SAFI, XINHUA/TT

Unicefs beräkningar visar att nästan hälften av Kabuls borrhål för vatten, Kabulbornas främsta källa till dricksvatten, redan är uttorkade.

tiga vattenreservoarer som Qargha-dammen har haft reducerad kapacitet orsakad av brist på underhåll.

PÅ GRUND AV isoleringen av talibanstyret har tre miljarder dollar frusits som skulle ha gått till olika typer av vattenprojekt. Utöver det har omvärldens kraftigt minskade bi-

stånd, inte minst USA:s, haft stor påverkan.

– Allting är så bistandsberoende, säger Dayne Curry, Mercy Corps biståndschef, i *The Guardian*.

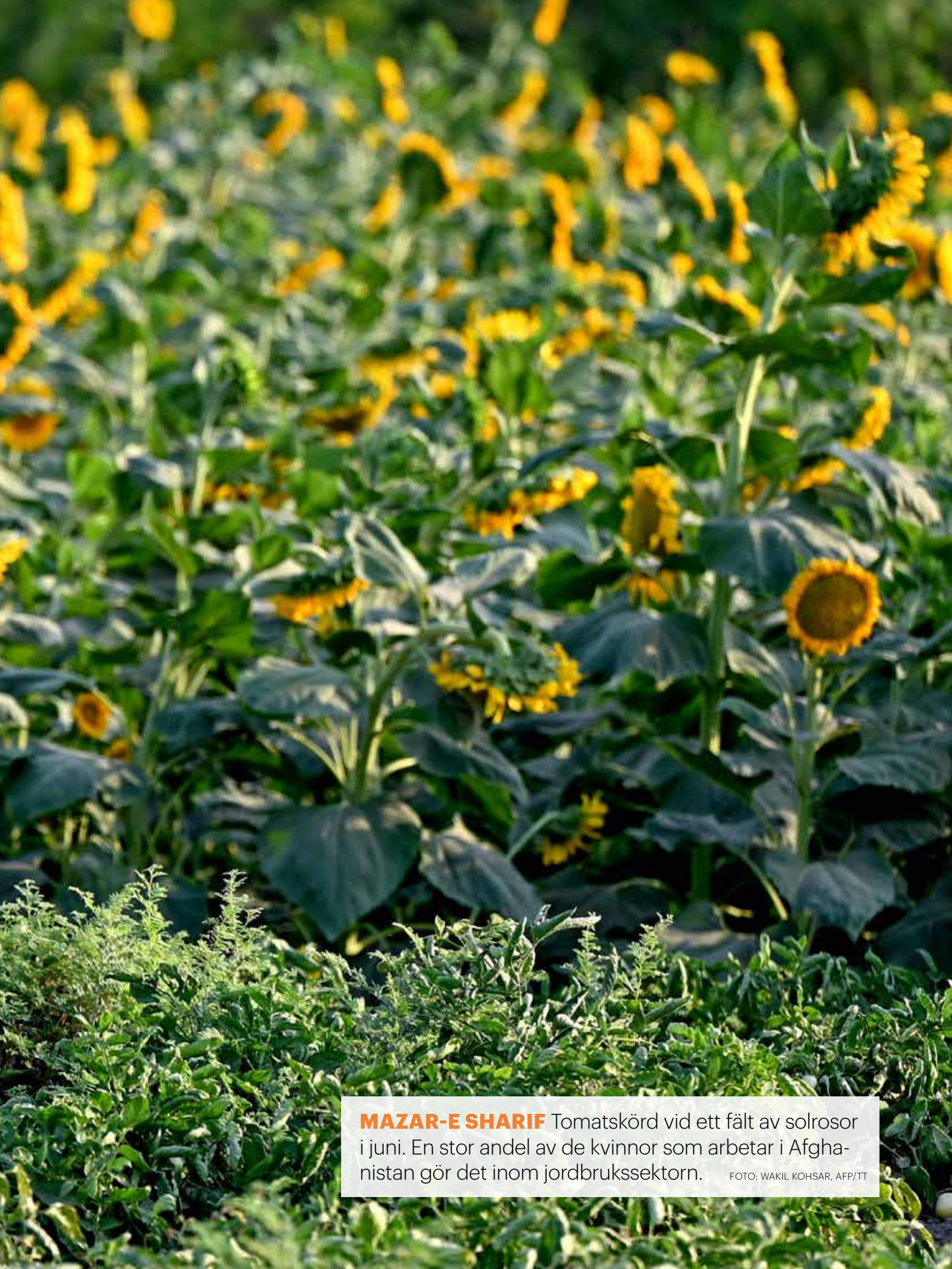
– Vi kan kasta miljoner dollar på kortsiktiga lösningar och påstå att vi adresserat behovet, men det behovet kommer att fortsätta finnas om vi inte investerar bättre i långsiktiga lösningar. Och det är på den punkten som omvärldens regeringar kommer till korta på grund av politisk dynamik.

Mercy Corps har flera konkreta förslag på hur vattenkrisen kan hanteras. Det handlar bland annat om samarbeten mellan humanitära organisationer och näringslivet, om centraliserade vattensystem och om satsningar på specifika dammprojekt och vattenledningsprojekt. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

BILDEN

MAZAR-E SHARIF Tomatskörd vid ett fält av solrosor i juni. En stor andel av de kvinnor som arbetar i Afghanistan gör det inom jordbrukssektorn.

FOTO: WAKIL KOHSAR, AFP/TT

Män oroas och kränks av restriktioner mot kvinnor

Sedan maktövertagandet har talibanstyret infört allt strängare begränsningar av afghanska kvinnors och flickors rättigheter och friheter. De nya reglerna har förstärkt traditionella manliga roller som kvinnors ”portvakter”, med makt att avgöra vad de får och inte får göra. Samtidigt har dessa lagar underminerat mäns roller att stödja och möjliggöra ambitionerna hos sina kvinnliga familjemedlemmar – särskilt deras döttrar, men också fruar och systrar.

I en serie intervjuer har sjutton män från olika bakgrunder och platser gett sin syn på hur begränsningarna har påverkat deras familjer, deras egna liv och deras relationer med omgivningen. Inte för att mäns åsikter är av större vikt, eller för att en skada är värre när den drabbar män, utan för att kvinnors uteslutning från det offentliga livet påverkar alla.

DET SOM OROADE männen allra mest var förbudet mot utbildning för flickor över sjätte klass. Oavsett bakgrund eller egna erfarenheter var alla djupt bekymrade över förbudet – även de som inte hade döttrar, eller vars döttrar aldrig hade gått i skolan. Många berättade om den känslomässiga bördan av att se sina döttrar och andra flickor lida. De oroade sig för framtiden, och för vad det innebär för Afghanistans framtid.

När det gäller kvinnors arbete hade färre familjer drabbats direkt, eftersom många inte var vana vid att kvinnor arbetade utanför hemmet. Ändå uttryckte männen oro över vad förbuden skulle innebära på längre sikt, framför allt att det skulle bli brist på kvinnliga läkare och barnmorskor. I de fall där kvinnan hade förlorat sitt jobb innebar det ofta att även mannen stod utan inkomst, vilket gjorde det svårt att försörja familjen. Även de män som i grunden inte tyckte att kvinnor borde arbeta i alla yrken ansåg att utbildade kvinnor var oumbärliga inom vissa områden, inte minst för att deras egna fruar och döttrar skulle kunna få vård och hjälp utan att behöva vända sig till män.

REGLERNA OM HIJAB och mahram (heltäckande klädsel och manlig följeslagare) ökade känslan av sårbarhet för både män och kvinnor. Flera män noterade att kvinnorna i familjen blev mer ovilliga att gå ut, även när det var tillåtet, av rädsla för trakasserier från moralpoliserna. De beskrev den emotionella och psykologiska påfrestning som fruar och döttrar upplevde när de tillbringade mycket mer tid hemma. Oro över att kvinnliga släktingar riskerar att trakasseras ledde till ökad kontroll av kvinnors beteende inom familjen.

Männen oroade sig för att myndighetspersoner skulle trakassera kvinnliga släktingar på grund av deras klädsel, och även familjer som redan följde hijab noggrant var nu mer försiktiga. Vissa män upplevde det som en kränkning och ett obefogat intrång i familjelivet när tjänstemän ifrågasatte om en kvinna var med en mahram.

FLERA MÄN lyfte fram ett dekret om kvinnors rättigheter som en positiv utveckling. Dekretet förbjuder bland annat baad (att ge bort flickor i äktenskap för att lösa blodshämnd), bekräftade kvinnors arvsrätt och fastställde att äktenskap kräver kvinnans samtycke. Detta sågs som positivt, även om vissa var skeptiska till om det skulle genomföras.

Även om kvinnor generellt påverkats mer av emiratets regler, betonade flera män hur svårt livet blivit för män som ansvarar för familjeförsörjning. De beskrev känslor av maktlöshet när de jämförde familjens behov med vad de kunde erbjuda, och var mycket oroliga över ekonomin.

Säkerhet var ett återkommande tema, där flera män såg förbättrad säkerhet som den mest positiva effekten av emiratets återkomst. Vissa menade att förbättringarna främst gynnade män, medan andra ansåg att krigsslutet var till nytta för alla.

Familjerelationerna blev mer ansträngda, eftersom regler om hijab och mahram höll kvinnor hemma, samtidigt som män tillbringade mer tid hemma på grund av arbetslöshet. Männen påpekade att begränsningar och ekonomisk stress ledde till depression, frustration och konflikter.

SAMTIDIGT SOM männen stödde islamiska värderingar, lagar och traditioner, kritiserade de fanatism och överdriven efterlevnad av vissa regler. De skiljde mellan regler de accepterade men som inte var nya (till exempel obligatorisk hijab), regler de inte höll med om (som utbildningsförbud) och bra regler som sannolikt inte implementeras (till exempel kvinnors arvsrätt). Flera ifrågasatte om emiratets tolkning av islam var den enda riktiga, och pekade på skillnader bland forskare, bland talibanledare och i den bredare islamiska världen. Vissa menade att vissa regler var kulturella eller stamrelaterade snarare än religiösa.

Att de styrande utgår från att de inte kan lita på att familjer vet hur man lever som ordentliga muslimer och anständiga människor oroar de intervjuade djupt, liksom det faktum att familjer fått sina valmöjligheter borttagna, vilket ger staten och dess tjänstemän mer makt över afghaners privatliv.

”

Det som oroade männen allra mest var förbudet mot utbildning för flickor över sjätte klass.

Saif al-Islam Khyber, talesperson för ministeriet för främjande av dygd och förebyggande av osedlighet, berättar på en presskonferens om ingripanden för kvinnors rättigheter enligt sharia. Bland annat ska påtvingade äktenskap ha förhindrats. De delarna av lagarna hade stöd av de intervjuade männen, men de var kritiska till många av restriktionerna mot kvinnor.

FOTO: SAMIULLAH POPAL, EPA/TT

Det fanns en vilja hos många av männen att kunna välkomna eller åtminstone tolerera emiratets styre. Det är trots allt det rådande systemet och ger en viss grad av stabilitet, utan något verkligt alternativ i sikte. De intervjuade var generellt positiva till en islamisk regering. De fann dock att delar av emiratets tolkning av vad detta skulle innebära var problematiska och oacceptabla.

ÄVEN OM potentialen för öppen revolt är liten, kan den klyfta som dessa frågor orsakat vara ohållbar på lång sikt. En stark vilja till utbildning har slagit rot i stora delar av det afghanska samhället, inte bara i städerna utan även i byarna. Intervjuerna väcker också frågor om hur accepterat det är att staten kontrollerar

afghanska familjers liv. Att kritiken undertrycks kan dölja hur djupt alienerade många afghaner känner sig, men det gör inte att problemet försvinner.●

MARTINE VAN BIJLERT

AFGHANISTAN ANALYSTS NETWORK

ÖVERSÄTTNING OCH BEARBETNING:

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Texten är en förkortad version av rapporten "In pursuit of Virtue: Men's views on the Islamic Emirate's restrictions on Afghan Women", publicerad på Afghanistan Analysts Networks hemsida.

Nationalmuseet i Kabul rustas upp – talibanstyret lovar bevara kulturarv

Under den tidigare talibanregimen förstördes stora delar av samlingarna på nationalmuseet. Nu pågår i stället en upprustning av byggnaden i Kabul och det nya styret har gett löften om att bevara landets kulturarv.

En fredagsförmiddag i slutet av juli är det glest bland besökarna. Flera salar är stängda för renovering, och målare jobbar i korridoren fast det är helgdag. I montrar visas föremål från olika tidsepoker, många från det grek-baktriska riket och Alexander den stores erövringar. En mindre utställning fokuserar på de tusen år då buddhismen praktiserades i Afghanistan. I entrén står en enorm skål av marmor från en helgedom i Kandahar, och enligt en plakett är det regelverket för en madrassa som är inkarvat i stengodset på persiska.

DET ÄR INTE helt lätt att ta till sig allt innehåll utan en guide. Vem vet huruvida ångloket i trädgården verkligen var en gåva från Sveriges kung Gustav V till kung Amanullah på 1920-talet såsom det berättats för min kollega. Kanske kommer det att satsas mer på kurering allteftersom fler turister hittar hit. Redan ser man i medier hur utländska dignitärer visas runt på museet när de är på besök i Kabul.

Under årtionden av krig har museet blivit utsatt för skadegörelse flera gånger och många föremål har stulits. Konservatorer har kallats in för att återställa dyrgripar som slagits i spillror. Vissa klenoder har förvarats utomlands eller på säkrare platser i Kabul. Många av landets arkeologiska

Renovering pågår samtidigt som museet är öppet.

lämningar har också utsatts för sabotage eller plundring och våldsam konflikt har försvårat både utgrävningar och underhåll.

EN AV DE organisationer som driver omfattande projekt för att bevara Afghanistans kulturarv är Aga Khan Development Network (AKDN). Ajmal Maiwandi, chef för Aga Khan Cultural Services, Afghanistan, säger att talibanernas historia av att ha förstört historiska platser och relikier väckte farhågor när de återtog makten. Men sedan dess har AKDN bland annat ombetts att hjälpa till att bevara den historiska

buddhistiska lämningen Mes Aynak, där det också finns kopparfyndigheter som kinesiska företag står i startgroparna för att börja exploatera.

– Det vi har upptäckt är att det nu finns en annan policy där allt kulturarv accepteras, både islamiskt och förislamiskt, som en del av Afghanistans nationella arv, säger Maiwandi.

Samtidigt kommer varningar om att myndigheternas insatser för att skydda kulturarvet inte räcker till, särskilt inte när ekonomiska intressen är inblandade. ●

TEXT OCH FOTO: CAJSA WIKSTRÖM

Foten från en marmorstaty från det grek-baktriska riket.

Loket sägs vara en gåva från Sveriges kung Gustav V.

Spännande historielektion i romanform

LITTERATUR Afghanistans kulturarv och historia spelar en huvudroll i romanen "Guld". Eller, egentligen handlar boken om familjen Wakhani, från 1940-talet fram till 2021, året då talibanerna åter tog makten.

Men genom familjemedlemmarnas ögon, framför allt

kvinnornas, skildras Afghanistans moderna historia. Boken berättar också om Afghanistans äldre historia och om dess arkeologiska skatter – och om poesi.

Det är inte så lätt att få ordning på Afghanistans historia och

vad som format människorna och landet. "Guld" gör historien

levande, begriplig och spännande. Det är förvisso en roman, men så vitt jag kan bedöma är de historiska detaljerna korrekta. Författaren har så klart tagit sig friheter, till exempel genom att placera en av romanfigurerna som arkeolog vid upptäckten av det baktriska guldet. Men det är ju fiktionens styrka och privilegium.

Ibland blir texten aningen

föreläsande, men på det stora hela är det medryckande att följa familjen Wakhani, från farmodern Farkundas idylliska barndom bland prunkande fruktträd genom statskupper och krig, förräderi, död, och kärlek.

Författaren Louise Körnung är en svensk diplomat som varit placerad i Afghanistan. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

KAJSA HAR ORDET

Litet men hoppfullt steg mot ökad närvaro

slutet av juli reste jag till Afghanistan tillsammans med SAKs pressekreterare Cajsa Wikström och den mångårige SAK-medarbetaren och medlemmen Anders Fänge. Vi har alla varit där tidigare, vissa av oss betydligt fler gånger och längre än andra, men jag tror att vi alla kände att denna resa var speciell. Det var SAKs första resa till Afghanistan efter nedstängningen. När vi landade i Kabul en tidig fredagsmorgon och steg ut i den ännu svala luften var vi lättade och glada över att vi hade kommit fram.

Målet med resan var att återknyta kontakten med samarbetsorganisationer, FN-organ, myndigheter och andra aktörer i Afghanistan. I dialogen med myndigheterna ville vi särskilt lyfta frågan om vi åter skulle kunna få registrera SAK i Afghanistan. Den dryga vecka vi tillbringade i landet fylldes av möten och samtal, från tidig morgon till sen kväll, med allt från ministrar till barnmorskor, forskare, ingenjörer och representanter från civilsamhället.

ETT PAR SAKER var slående under alla möten – olikheterna till trots. En av dem var viljan att dela med sig inte bara av de problem som finns i Afghanistan men också om vad som är möjligt att göra för att förändra situa-

tionen. En annan var tacksamheten över att SAK inte har gett upp och förhoppningen om att vi även i framtiden kommer att stötta det afghanska folket – om än på delvis andra sätt än tidigare.

” Det var SAKs första resa till Afghanistan efter nedstängningen.

Jag tänker att dessa två saker är särskilt viktiga att vi som organisation bär med oss, inte minst för att hålla vårt engagemang vid liv trots allt som hänt de senaste åren. Det finns en oerhörd kraft i att kunna berätta att det finns tusentals människor i Sverige som väljer att lägga sin tid, kraft och kreativitet på att bidra till förändring i Afghanistan.

ring i Afghanistan.

NÄR JAG EFTER resan landade i Köpenhamn var det med viss trötthet, men jag var samtidigt också full av energi, med ett litet litet hopp om nästa steg mot ökad närvaro för SAK i Afghanistan. I bilen på väg hem i den ljumna svenska sommarnatten tänkte jag på alla samtal i Afghanistan. Det jag just varit med om kändes näst intill överkligt. Att vakna i Kabul och somna i Hjo är nästan mer än vad hjärnan, och hjärtat, kan ta in. ●

Kajsa Johansson
Generalsekreterare, SAK

FOTO: NICLAS ERICSSON

TRE UPPLEVELSER FRÅN RESAN

1 En fantastisk upplevelse att få sitta på ett tak i solnedgången i Kabul och lyssna på afghanska kvinnor som delar med sig av sina strategier för att arbeta för flickors och kvinnors rättigheter – trots allt.

2 Vackert och lite vemodigt att möta många människor i olika positioner som uttrycker tacksamhet över att vi inte gett upp och glömt bort Afghanistan. Tanken att ett land och ett folk kan glömmas bort är svindlande.

FOTO: EVA KELLSTRÖM FROSTE

3 Fint att återigen få sitta på golvet i Raufs mattbutik i Kabul, småprata, dricka grönt te och bli visad matta efter matta, alla med sin historia, plats och berättelse. Som att få sig till livs små skärvor av Afghanistan.

Möjlig nystart med ny organisation i Afghanistan

Hösten inleds med en möjlig nystart i Afghanistan – men också med nya neddragningar på grund av en kritisk ekonomisk situation för SAK.

I somras reste en liten delegation från SAK till Kabul för att undersöka möjligheterna att registrera en ny organisation med namnet Solidarity Committee for Afghanistan, som är SAKs namn på engelska efter årsmötesbeslut 2024.

Det finns flera anledningar till behovet av att vara registrerad som internationell organisation i Afghanistan. SAK vill arbeta med lokala partners och har redan skrivit avtal med några organisationer. För att kunna få igenom betalningar behövs en egen organisation på plats. Men det handlar inte bara om betalningar.

– Det finns ett mervärde i att bygga partnerskap och nätverk, att kunna ha personliga möten och besöka verksamhet. Det stärker civilsamhället i sin egen rätt, och det ger oss närhet och kunskap, säger Kajsa Johansson, SAKs generalsekreterare.

DE BESKED hon fick på ministerierna i Afghanistan var positiva, och nu pågår en

” Det finns ett mervärde i att bygga partnerskap och nätverk.

Kajsa Johansson, SAK

process för att registrera Solidarity Committee i Afghanistan. Kajsa Johansson är försiktigt hoppfull.

Samarbetsavtal med lokala partners och ett lokalt kontor ökar också möjligheterna att söka finansiering för verksamhet i Afghanistan. Den ekonomiska situationen är kritisk för SAK. De planer på finansiering som fanns inför 2025 har till stora delar omkullkastats. Att USA nästan helt stoppade sitt bistånd i början av året ritade om hela kartan, förklarar Kajsa Johansson.

Biståndsgivare som SAK hade dialog med behövs prioritera om för att fylla de hål USAID lämnade efter sig.

I SOMRAS beslutade den svenska regeringen att lägga ner strategin för utvecklingsstöd till Afghanistan från och med 2026. Samtidigt fattades beslut om att med omedelbar verkan dra ner biståndet till Afgha-

nistan under nuvarande år från 200 miljoner kronor till 70 miljoner, vilket innebär att SAK inte kunde få Sida-pengar till programmet för personer med funktionsnedsättning, som NAC driver med finansiering från SAK. Stora delar av det betalas med SAKs egna reserver.

SAK har även stöd från privata givare, Postkodlotteriet och Radiohjälpen, men på grund av det minskade biståndet måste SAK dra ner under hösten. Förra året sades sju personer upp. Denna höst ska personalkostnaderna minska med ytterligare 25 procent. Nu arbetar 14 personer på kansliet.

STYRELSEN HAR fattat beslut om nedskärningarna, men också om att fortsätta arbeta efter den antagna strategiska planen med tre delar: en stark medlemsorganisation, ett starkt policyarbete och ett relevant utvecklingsarbete i Afghanistan.

– Vi måste vara realistiska, situationen är oförutsägbar och Afghanistan är inte prioriterat. Men jag ser ändå positivt på möjligheterna att få några av de bidrag vi nu söker till verksamhet, säger Kajsa Johansson. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

SAK stöttar nya barnmorskekliniker i hemmiljö

Tio barnmorskor ska starta kliniker i sina hem på landsbygden i Afghanistan, i ett samarbete mellan SAK och det afghanska barnmorskeförbundet, AMA.

– Det är ett sätt att förbättra barns och mödrars hälsa i områden på landsbygden som är svårtillgängliga och där kvinnor har långt till närmaste vårdklinik, berättar Katarina Härröd, programansvarig på SAK.

SAK och AMA skrev kontrakt i juli och verksamheten beräknades kunna komma i gång i slutet av september.

AMA DRIVER redan denna typ av kliniker i andra provinser.

Barnmorskan Tahira arbetar på en av AMA:s kliniker i Kabul.

FOTO: CAUSA WIKSTRÖM

De tio som SAK nu finansierar kommer att startas i provinsen Wardak. Barnmorskor kommer att arbeta från sina hem, och de kommer att få utrustning för att fungera som en mödravårdscentral.

– Tanken är att skapa en trygg och tillgänglig miljö. Med tanke på restriktionerna och de begränsningar de innebär i rörlighet ger det ett mervärde att ha vård nära kvinnornas hem, säger Katarina Härröd.

Klinikerna kommer att erbjuda vård före och efter förlossning, regelbunden kontroll under graviditeten, familjeplaneringsrådgivning och hälsokontroll av nyfödd och mamma. Det ska finnas förutsättningar för att ta hand om förlossningar, men i första hand ska förlossningar ske på större kliniker.

SAKS MEDLEMMAR deltar i en insamlingstävling för att bidra till finansieringen. Just nu tas pengar från SAKs reserver, men det finns ansökningar på gång och bedömningen är att det finns förutsättningar att hitta finansiering. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Bilden som blev viral. Saire är flickan i mitten.

FOTO: SAIF-UR-RAHMAN SHAHAB

Saire blev barnmorska med familjens stöd

Berättelsen om daglönaren Mia Khan i Paktika som körde sina döttrar till skolan och drömde om att de skulle bli läkare spreds över världen för sex år sedan. Historien om hans familj är ett exempel på hur SAKs utvecklingsbistånd gör skillnad.

I över 40 år arbetade SAK i samarbete med lokalsamhället med bland annat utbildning. SAK startade byskolor för att nå ut med utbildning i områden där det inte fanns skolor. Den lokala förankringen skapade möjligheter även i de mest konservativa områden.

Varje dag skjutsade Mia Khan sina tre döttrar till en av SAKs byskolor, och väntade på dem tills det var dags att skjutsa hem dem igen. Han kunde varken läsa eller skriva, men han drömde om att hans döttrar skulle bli läkare.

TALIBANERNAS restriktioner har gjort drömmen svåruppfylld, men en av hans döttrar kunde utbilda sig till barnmorska. Afghanistan-nytt har fått kontakt med henne. Hon heter Saire Atal och arbetar i en avlägsen by i Paktika. Hon är ledsen för sina systrars skull, som ville studera vidare men som stoppades av restriktionerna.

– SAKs skolor var väldigt viktiga för oss. Nu kan vi inte gå i skolan längre, och vi har ingen tillgång till undervisning online. Flickors liv är väldigt svårt här.

Hon berättar att hela familjen har stöttat henne och systrarna.

– Men våra drömmar blev ofullständiga. Jag hade också drömmen om att fortsätta mina studier.

SAIRE ATAL ÄR den enda i familjen som arbetar. Deras ekonomiska situation är dålig, så inkomsten är viktig, men den är inte den enda anledningen till att det är viktigt för henne att arbeta.

– Jag känner mig väldigt glad över att jag är barnmorska och får tjäna mitt fattiga folk. Eftersom Afghanistan är ett krigsdrabbat och underutvecklat land, med hög mödradödlighet och barnadödlighet, är behovet av barnmorskor stort.

Khalid Fahim, tidigare programchef på SAK i Afghanistan och nu partnerskapschef i Stockholm, lyfter i en krönika på SAKs hemsida fram historien om

Mia Khan som ett exempel bland många på hur SAKs långsiktiga, lokalsamhällsförankrade utvecklingsmodell haft effekt.

– Mia Khans resa må ha börjat med en motorcykelresa genom det lantliga Paktika, men det slutar med ett generationsskifte. Det är bevis på att en investering i människors kapacitet att drömma, agera och leda sin egen utveckling är den enda vägen mot hållbar förändring. I ett sammanhang där det ofta råder brist på hopp, är kärleken och ihärdigheten hos en far som Mia Khan det bevis vi behöver för att tro på en bättre framtid för Afghanistan, säger Khalid Fahim. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Sanktionernas konsekvenser

Även riktade sanktioner riskerar att skada civilbefolkningen mer än vad de sätter effektiv press på ett auktoritärt syre, vilket Afghanistan är ett typexempel på. SAKs senaste policy brief analyserar konsekvenserna av omvärldens sanktioner och vilka insatser som krävs för att sanktioner inte ska skada civilbefolkningen.

SAK ger under året ut en serie policy briefs på sak.se. Serien tittar på några av de utmaningar som Afghanistan står inför i dag, med fokus på hur civilbefolkningen drabbas.

Klimaträttvisa trots sanktioner

Afghanistan är ett av de länder som bidrar minst till klimatförändringarna, och samtidigt ett av de mest drabbade. Trots det akuta behovet av anpassningsåtgärder är Afghanistan i stort sett helt uteslutet från internationell klimatfinansiering.

En policy brief från SAK berättar om konsekvenserna av det, och undersöker alternativa sätt för att säkerställa klimaträttvisa för afghanerna – utan att legitimera regimen.

FOTO: MOHAMMADULLAH KANAL

Diken grävs som skydd mot översvämning.

” Kvinnor i Afghanistan överlever inte bara: de bygger företag, de leder organisationer, de stödjer och är i princip grundbulten i det humanitära arbetet.

SAMIRA SAYED RAHMAN, senior rådgivare på Rädda Barnen i Afghanistan. Hon deltog på SAKs webinarium ”Har fåglar mer frihet än kvinnor i Afghanistan” i augusti. [Webbinariet kan ses via sak.se.](#)

Mentorer förmedlar kunsk

Barnmorskementorn Binish Raihan ger livräddande instruktioner och kunskap om hur preventivmedel sätts in.

– Enbart närvaron av en barnmorska i byn räcker inte, det är kompetensen tillsammans med en välutrustad hälsoklinik som kan spela en betydande roll för att minska dödligheten, säger hon.

TEXT OCH FOTO: **SAMMAR GUL SAMSOOR**,
KOMMUNIKATÖR PÅ NAC

Binish Raihan har varit barnmorska i 23 år. I sitt arbete har hon sett att de nyutbildade barnmorskorna inte fått tillräcklig praktisk träning. Därför arbetar hon som mentor sedan 2021. Nu jobbar hon i Kapisa, ett bergigt område med dåliga eller obefintliga vägar vilket gör det svårt för människorna att ta sig till sjukvårdskliniker.

Hennes erfarenhet är att andelen komplicerade förlossningar är hög i Afghanistan, samtidigt som tillgången till mödravård är dålig, speciellt för dem som bor i otillgängliga områden. Orsaken till den höga andelen är att många mödrar lever under svåra förhållanden, de är undernärda och mår dåligt fysiskt och psykiskt.

SHUKRIA AHMADI är en av barnmorskorna som tar del av träningen. Trots nio års erfarenhet har hon lärt sig mycket nytt under året med en mentor.

– Jag har förbättrat mina färdigheter när det gäller att återuppliva barn, kontroll av blödning efter födsel och havandeskapsförgiftning, bland annat, säger Shukria Ahmadi.

Hon berättar om ett tillfälle när moderkan brast under en förlossning.

– Jag blev mycket orolig och kontaktade mentorn. Hon guidade mig. Det var väldigt svårt men jag lyckades rädda både barnet och mamman.

Det är första gången som Shukria Ahmadi fått möjlighet att vidareutbilda sig inom yrket.

– Inom medicinyrken sker mycket utveckling, vi behöver uppdatera oss. Vi kan inte ta ledigt från arbetet, därför har men-

Mentorn Binish Raihan med barnmorskan Shukria Ahmadi.

” Vi kan inte ta ledigt från arbetet, därför har mentorprogrammet varit väldigt användbart för oss.

Shukria Ahmadi

torprogrammet varit väldigt användbart för oss.

DET VIKTIGASTE resultatet av mentorsprogrammet är att dödligheten minskar för spädbarn och mödrar. Träningen inkluderar alla delar av en barnmorskas arbete, vård före, under och efter förlossning, efterkontroll av barn och mor, och familjeplanering.

– De unga barnmorskorna är mycket intresserade av behandlingen av komplikationer, och av att sätta in preventivmedel. De behöver verkligen mycket vägledning, säger Binish Raihan.

Hon berättar om en gång när hon ledde ett mentorsprogram på en klinik och en barnmorska från en annan klinik deltog.

– Barnmorskan medgav att hon aldrig satt in ett preventivmedel förut och inte ens visste hur hon skulle använda magnesiumsulfat. Hon blev så intresserad av vårt program att det slutade med att hon var bättre på att göra och förklara det än jag själv.

De preventivmedel som åsyftas är p-implantat som sätts under huden i överarmen och ger ett flerårigt skydd mot graviditet, och spiral.

EN ANNAN barnmorska hade fått kritik av hälsomyndigheterna. Hon hade för lite erfarenhet, särskilt inom arbetet med familjeplanering.

– När jag kom dit började vi utbilda patienterna i hälsa och informerade dem om att vi kunde sätta in preventivmedel. Det uppmuntrade inte bara patienterna utan stärkte även yrkes stoltheten hos barnmorskan. Efter det tog hon ytterligare ett steg och gav sitt privata telefonnummer till gra-

ap som räddar liv

Shukria Ahmadi med patienterna som kommit till kliniken.

Binish Raihan vidareutbildar på kliniken. Till höger en genomgång av preventivmedel.

vida kvinnor, så att hon skulle kunna hjälpa dem på kvällar och nätter. Det var verkligen anmärkningsvärt att bevittna hur en barnmorska som kämpat med sin yrkesroll nu blivit motiverad att stödja kvinnor även utanför arbetstid. Förvandlingen visade betydelsen av uppmuntran och samarbete, säger Binish Raihan.

Shukria Ahmadi känner ett stort ansvar för de mödrar som kommer till henne.

Hon bedömer att omkring var tredje eller fjärde mamma som kommer till henne är i fysiskt dåligt skick, på grund av brist på mat, vila och vaccinationer. Det ökar risken vid förlossningen.

– **DET GER MIG** stor glädje varje gång jag kan bistå en kvinna med stort behov av vård att föda ett friskt barn, och båda kan åka hem vid god hälsa. ●

PROGRAM ÖKAR YRKESKUNSKAP

DET AFGHANSKA barnmorskeförbundet, AMA, driver ett mentorsprogram, där professionella barnmorske-mentorerna jobbar tillsammans med barnmorskor på fältet. Programmet drivs med stöd av norska Afghanistankommittén och med finansiering från SAK. SAK har samarbetat under lång tid med AMA, med att stärka organisationen och med mentorsprogrammet.

Programmet syftar till att öka kunskap och yrkeskicklighet hos nyutexaminerade barnmorskor såväl som hos erfarna barnmorskor. Mentorerna arbetar både genom teori och praktik, och hjälper barnmorskorna att hålla sig uppdaterade om de senaste metoderna.

Varje barnmorska deltar under flera månader enligt en plan. Målet är att leverera högkvalitativ vård till mödrar och barn och att minska mödra- och spädbarnsdödlighet.

Programmet genomförs i fyra provinser: Kapisa, Khost, Logar och Parwan, och täcker 32 hälsocenter i år. Åtta mentorer och 32 barnmorskor deltar.

Statistiken visar lite olika siffror, men alla visar på en hög mödradödlighet i Afghanistan. Enligt data från Världsbanken dog 521 kvinnor per 100 000 födselar i Afghanistan 2023. Enligt siffror från Unicef är siffran 638, men den siffran kommer från 2017. Motsvarande siffra för Sverige är 4. ●

20 mödrar och
414 barn dog
under förlossning i fjol i
Kapisa, provinsen som
reportaget handlar om,
enligt provinsens hälso-
departement.

Tillsammans formar vi vår riktning framåt

Vår medlemsrörelse visar gång på gång att engagemang inte behöver dö ut när tiderna är svåra. Tvärtom – när läget för organisationen fortsatt är osäkert, när regeringen lagt ner Afghanistanstrategin och det allmänna intresset för landet svalnat, fortsätter vi tillsammans att hålla lågan vid liv.

Den 15 augusti, fyra år efter talibanernas maktövertagande, samlades människor digitalt för att lyssna till ett viktigt seminarium om kvinnors situation i dagens Afghanistan. Med starka vittnesmål direkt från landet skapades ett samtal som berörde, upprörde och engagerade. Seminariet väckte stort intresse och finns tillgängligt för våra medlemmar att ta del av i efterhand.

DET ÄR JUST i sådana stunder man påminns om styrkan i en medlemsrörelse – att engagemanget inte alltid följer politiska prioriteringar, utan ofta drivs av hjärta, solidaritet och en vilja att påverka.

Samtidigt blickar vi framåt. Organisationen satsar nu mer på policyarbete, och här finns en viktig möjlighet: att skapa starkare band mellan

medlemsrörelsen och det policyarbete som ska forma vår riktning framåt. Hur tar vi tillvara på det lokala engagemanget – och gör det till en del av det större sammanhanget? Det vill vi undersöka tillsammans.

Och så har vi barnmorskekliniken – ett insamlingsprojekt som verkligen engagerat. Lokalföreningarna gör ett fantastiskt arbete med att samla in pengar, och tävlingen är i full gång. Tänk om vi tillsammans kan göra den här kliniken till verklighet – vilken signal

det skulle sända, att vi är många som vill förändra för afghanska kvinnor.

FLER UTÅTRIKTADE aktiviteter väntar också. Håll utkik på hemsidan för att se vad just din lokalförening har på gång – för det händer mycket. ●

” Lokalföreningarna gör ett fantastiskt arbete med att samla in pengar.

LAURA LINDHOLM

ANSVARIG FÖR MEDLEMS-
OCH ENGAGEMANGSUTVECKLING, SAK

FOTO: OLA JACOBSEN

Skåne marscherade mot mödradödlighet

SAKs lokalförening i SKÅNE samarbetade med RFSU Malmö och deltog i Barnvagnsmarschen den 6 september.

Varannan minut dör någon till följd av en graviditet, förlossning eller osäker abort. Barnvagnsmarschen är RFSU:s årliga marsch för att uppmärksamma mödradödlighet i Sverige och globalt, och få en förändring.

Deltagarna i Malmö samlades på Møllvångstorget och marscherade i solskenet för att sedan samlas i ABF:s lokaler, där föreläsningar tog vid, bland annat om hur det är att vara gravid och föda barn i Afghanistan. Gynekologen Selamawit Mekuria berättade om sina erfarenheter av att arbeta vid Läkare utan gränser kvinnosjukhus i Khost. Lokalföreningen samlade också in pengar till de barnmorskeledda kliniker som SAK stödjer i Afghanistan. ●

TEXT OCH BILD: **ANNA ÅKERBERG**

Marsch och föreläsningar uppmärksammade vikten av att agera mot mödradödlighet.

Hanneke Kouwenberg och Inger Blenow från SAKs lokalförening i Skåne.

SAK-medlemmen Margareta Varenhed mellan sanddynerna i Nederländerna.

Ett av SAK Stockholms många inlägg om insamlingen.

Lokalföreningar tävlar om att samla in pengar till klinik

Cykeläventyr, insamlingsmiddag och kampanjer i sociala medier. SAKs lokalföreningar deltar i en insamlings-tävling med målet att finansiera en barnmorskeklirik i Afghanistan.

Margareta Varenhed är aktiv i lokalföreningen i **SKÖVDE/SKARABORG**. Den 26 maj satte hon sig på cykeln i Varberg och trampade sedan 230 mil ända ner till sitt hus i Frankrike.

– Varför inte? Jag kan inte komma på något bra skäl till att inte cykla till Frankrike. Jag har alltid velat ha utmaningar, och det här är nytt – jag har aldrig cyklat så långt förut.

Hon berättade om sitt äventyr på sociala medier och uppmanade följarna att swisha en tia per dag till insamlingen. Cyklingen tog 42 dagar. Hon fick in omkring 9 000 kronor under resan, och pengarna har fortsatt komma efter det.

– Det kändes angeläget med den här insamlingen. När det nu är slut med pengar från Sida till verksamhet behöver vi dra in egna pengar. Jag hoppas att Skövde/Skaraborg vinner tävlingen, men mest hoppas jag att vi tillsammans får ihop tillräckligt för att driva den här barnmorskeledda kliniken, kanske med barnmorskor som SAK utbildat!

SAK HAR SKRIVIT avtal med Afghanistans barnmorskeförbund, AMA, som med finansiering från SAK ska starta tio barnmorskeledda kliniker i Wardak. Alla lokalföreningar deltar i tävlingen, styrelsen

har ett eget lag liksom kansliet. Medlemmar som inte tillhör en lokalförening kan delta i "Team Sverige".

PO Henricson, ordförande för lokalföreningen i **STOCKHOLM**, berättar att tävlingen har peppat styrelsen och drivit på den.

PO Henricson.

Lokalföreningen har använt sig av sociala medier och nyhetsbrev sedan i maj och konsekvent påmint om insamlingen. Många av deras följare och vänner har delat inläggen i sin tur och en del har samlat in till sina födelsedagar. Utöver det har enstaka medlemmar ordnat loppis och sålt hemsydda väskor där intäkterna går till insamlingen.

INFÖR HÖSTEN finns fler planer. Lokalföreningen håller på att kontakta barnmorskeutbildningar för att berätta om insamlingen till barnmorskeklubben, och Barnmorskeförbundets tidning kommer att publicera en annons utan kostnad. I november ordnas en insamlingsmiddag.

– Det känns viktigt för att vi i kontakt med medlemmar och omvärlden kan peka på att vi fortfarande kan spela en roll, att vi kan nå fram med stöd i Afghanistan. Det känns konkret och bra, säger PO Henricson.

Tävlingen håller på året ut. I början av september hade drygt 94 000 kronor samlats in. En barnmorskeklirik kostar 154 000 kronor första året. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

Information och insamling vid lokalföreningens bord på Friskvårdens dag. FOTO: REBEKAH KREBS

SAK informerade på friskvårdsdag

Söndagen den 7 september deltog **SKÖVDE/SKARABORGS** lokalförening på den traditionella Friskvårdens dag på berget Billingen i Skövde. Föreningens utsända mötte många Skövdebor och berättade om SAK, Afghanistan och insamlingen till barnmorskeledda kliniker.

Efteråt hölls en träff i ABF:s lokal där Rebekah Krebs berättade om utvecklingen och framtida planer för stöd till SAKs målgrupper i Afghanistan.

SAKs monter på utställningen.

Jubileumsutställning om jämställdhet

Under sommaren har SAKs lokalförening i **DALARNA** deltagit i en utställning med rubriken "Man eller kvinna – spelar det någon roll? 1975–2025" på biblioteket i Falun. Med utställningen uppmärksammades 50-årsjubileet av FN:s internationella kvinnoår 1975.

I Afghanistan har jämställdhet och utveckling gått både framåt och bakåt under de 50 åren. Genom att delta i utställningen med bilder, texter och föremål har lokalföreningen kunnat lägga fokus på SAKs arbete inom området.

TEXT OCH BILD:

BJÖRN O HENRIKSSON

“Vi måste förmedla budskapet att inte glömma Afghanistan”

En välkomnande lokalförening i Göteborg med mycket aktivitet lockade **Abdurrahman Toryalay** att engagera sig i SAK 2018.

– Jag är ursprungligen från Afghanistan och ville göra något för landet. Jag pratade med medlemmar på Bokmässan. De var väldigt engagerade och inbjudande, det fanns olika aktiviteter planerade och jag kunde tänka mig att vara med och bidra. Det fanns mycket kunskap och när jag läste på om SAK tyckte jag att SAK gjorde ett viktigt jobb. Jag ville vara en del av det.

Berätta lite om dig själv!

– Jag är civilingenjör och jobbar som projektledare med stadsutveckling i Göteborg. Jag blev ordförande för lokalföreningen här i mars i år.

Vad lockade mest till medlemskap och engagemang?

– SAKs arbete i Afghanistan, där man försökte nå de mest utsatta, det var väldigt bra, och även kansliets arbete med att få ut information om situationen i Afghanistan. Många i Sverige vet inte hur det är. Det var också väldigt motiverande att det fanns så många aktiviteter lokalt: deltagande i Bokmässan, insamlingskampanjer, seminarier och att vara en del av Världens Barn.

Vad gör att du fortsätter?

– Jag brinner för utvecklingsfrågor, och det finns ett jättestort behov i Afghanistan. Jag som afghan känner en skyldighet att utifrån mina förutsättningar kunna bidra genom en organisation. Att SAK är politiskt obundet och förhåller sig neutralt har gjort det lättare att engagera sig.

Hur känner du kring förändringarna för SAK?

– Det är jobbigt att tänka på alla de människor som inte längre kan få stöd,

FOTO: PRIVAT

Abdurrahman Toryalay är ordförande för lokalföreningen i Göteborg. Han kände sig välkommen direkt när han engagerade sig 2018.

men det finns fortfarande hopp. På lokal nivå behöver vi engagera oss ännu mer när den professionella organisationen går igenom en så svår situation. Vi finns kvar, vi är relevanta och vi måste förmedla budskapet att inte glömma Afghanistan, speciellt kvinnor och barn.

Vilka utmaningar har ni?

– Framför allt att locka nya medlemmar.

De befintliga är jättebra, men vi behöver bli fler om vi ska ha kontinuitet. Vi försöker, med de resurser vi har, att vara proaktiva, gå ut och träffa folk och bjuda in dem till våra olika seminarier och aktiviteter. Det är också svårt att veta vad vi kan kommunicera om SAKs arbete och hur långsiktigt det kan vara. ●

EVA KELLSTRÖM FROSTE

TRE TIPS TILL LOKALFÖRENINGAR FÖR ATT LOCKA FLER

1 VAR PROAKTIV Nå så många människor som möjligt, till exempel på universitet och utbildningar som kan associeras med verksamhet i Afghanistan, som sjuksköterska, barnmorska, läkare, lärare.

2 AKTIVITETER Fundera på vad unga människor kan vara intresserade av och utforma evenemang baserat på det. Klimatfrågan är en fråga som engagerar. Afghanistan är ett av de länder som drabbats värst.

3 LÄR AV VARANDRA Ha kontakt med andra lokalföreningar och dra lärdomar av vad de gjort. Vi kan tipsa varandra om vi gjort en lyckad aktivitet, bjudit in en bra talare, och så vidare.

PÅ GÅNG

UTSTÄLLNING

28/9–22/10

SAKs lokalförening i Skövde/ Skaraborg visar utställningen "Styrka i motvind".

PLATS: Kulturtorget i Kulturkvarteret Pedagogien, Hjo.

UTSTÄLLNING

4–30/10

SAKs foto-utställning "Styrka i motvind, Kvinnors liv i Afghanistan".

PLATS: Landskrona stadsbibliotek.

ARR: Svenska Afghanistankommittén, Afghanska Kulturföreningen i Landskrona och biblioteket.

INSAMLINGS-AKTION

11/10

SAKs lokalförening i Skåne genomför en insamlingsaktion för Världens Barn under Lugis dam- och herrhandbollsmatcher.

PLATS: Lunds Arena.

SEMINARIUM

13/10 SAKs lokalförening i Göteborg organiserar ett seminarium med forskare från Afghanistan om det afghans-

ka utbildningsväsendet under de gångna decennierna.

PLATS: Göteborgs litteraturhus, Heurlins plats 1.

TID: 18.00.

FÖRELÄSNING

14/10 "Så har kvinnorna det i

talibanernas Afghanistan" med Cajsa Wikström, pressekreterare och policyrådgivare på SAK.

PLATS: Bibliotekets hörsal, Tullportsgatan 13, Kristinehamn.

ARR: Kristinehamns FN-förening.

Cajsa Wikström.
FOTO: OLA JACOBSEN

FÖRELÄSNING

21/10

SAKs generalsekretärare Kajsa Johansson om sin Afghanistanresa.

PLATS: Kulturkvarteret Pedagogien i Hjo.

TID: 18.00.

ARR: Hjo bibliotek, ABF och SAK.

FIKA FÖR AFGHANISTAN

22/10 Anders Rosén föreläser om

läget och SAKs verksamhet, fika med frågestund.

PLATS: Missionskyrkan, Rättvik.

TID: 18.00.

INSAMLINGS-MIDDAG

15/11 Stockholms lokalförening

arrangerar en middag för att samla in pengar till en barnmorskeklänning.

PLATS: Ekens skola i Hammarby Sjöstad.

TID: 17.00–21.00.

FOTO: INGER BLENNOW

SAK deltog även ifjol.

JULMARKNAD

28–30/11

SAKs lokalförening deltar i "Julstök med julmarknad" med information och försäljning av saffran.

PLATS: Kulturen i Lund.

MR-DAGARNA

9–10/12

SAK deltar på MR-dagarna, med monter och seminariet "Går det att förändra i talibanernas Afghanistan?"

PLATS: Kistamässan, Stockholm.

SAKs lokalföreningar

- DALARNA** Maria Holzmann dalarna_1@sakforening.se
- GÖTEBORG** Abdul Toryalay goteborg@sakforening.se
- SKÅNE** Inger Blennow skane@sakforening.se
- SKÖVDE/SKARABORG** Thomas Magnusson skovdeskaraborg@sakforening.se
- STOCKHOLM** Per Olov Henricson stockholm@sakforening.se
- SUNDSVALL** Åke Johansson sundsvall@sakforening.se
- SÖDERTÄLJE** Hasse Hansson sodertalje@sakforening.se
- UPPSALA** Fatima Ghorbani uppsala@sakforening.se
- VÄNERSBORG** Lennart Olsson vanersborg@sakforening.se
- JÄMSTÄLLDHETS-NÄTVERK** Laura Lindholm laura.lindholm@sak.se

SAKs lokalförening i **GÖTEBORG** anordnade en afghansk afton med musik och mat. FOTO: PRIVAT

Utställning om afghanska kvinnors liv på turné

SAKs fotoutställning "Styrka i motvind", som handlar om kvinnors liv i Afghanistan, visas av flera lokalföreningar. I Södertälje svävade bilderna i somras bakom en glasvägg mellan biblioteket och konsthallen. I september flyttades den till kyrkans församlingsgård, St:a Ragnhildsgården.

SKÖVDE/SKARABORG har visat utställningen i omgångar på olika platser. I september hänger den på Skövde Kulturhus.

FOTO: HANS HANSSON

De tolv bilderna svävar bakom en glasvägg mellan bibliotek och konsthall i Södertälje.

GÖR BARNDOMAR MÖJLIGA

Ge fler barn en framtid

I Afghanistan hårdnar talibanernas grepp. Flickor stoppas från att gå i skolan efter årskurs 6 – en hel generation riskerar att förlora sin framtid.

Men mitt i mörkret finns ett undantag: barn med funktionsnedsättning får fortfarande sin förberedande utbildning. För dem betyder skolan mer än bara kunskap. Det är vägen till gemenskap, självständighet och hopp.

Ge en gåva till Världens Barn och stötta projekt för alla barns rätt till hälsa, skola och trygghet.

Swisha
en gåva

